

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Om gudelig veltalenhed og om Aristoteles' retorik m.m. : 1845

Citation: Kierkegaard, Søren: "Om gudelig veltalenhed og om Aristoteles' retorik m.m. : 1845", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-p319-txt-shoot-n323-2.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

P319:323:2

#

Af et andet Manuscript, men blev

ikke brugt der (afsluttende Efterskrift).

Den Kunst at kunne tale sit Modersmaal er Enhver i Besiddelse af; i dette Modersmaal forekomme Ord, der betegne det Høieste. Forsaavidt nu enhver Indfødt kan tale Sproget, kan han ogsaa sige Ordet, og paa den anden Side dersom den Vise bruger det samme Ord, saa seer det et Øieblik [ud] som havde han spildt sit Liv - ved ikke at være kommen videre. Men Den, der forstaaer underfundigt at høre efter, naar Menneskene tale, han vil ogsaa opdage, hvilken Svigefuldhed der finder Sted, idet der ikke knyttes bestemte Tanker til Ordene, hvilket ikke viser sig, naar man blot hører de enkelte Ord, men strax viser sig, naar man hører dette Ord sammen med andre. Det eenfoldigste Menneske er istand til at sige: der er en Gud til, Barnet nævner Guds Navn, og dog skjønnes ikke rettere end at det blev en Opgave for en Tænkens yderste Anstrængelse at knytte en bestemt Tanke til Ordet. Jeg kunde let skrive Foliaer, naar jeg vil anføre Exempler paa, hvorledes Mskene tale, saa deres egne Ord vidne, at de Intet tænke. Her tager jeg et Exempel af det gudelige Foredrag. Til Forestillingen om Guds Huus knytter sig strax (i samme Forstand som til Forestillingen om en Skov, et Theater, en Fæstning, et Fængsel strax knytter sig et almdl. Indtryk) den Forestilling, at der er Høitidelighedens og Andagtens stille Hvile. Saa bør det ogsaa være. Jeg har nu i en Snees Aar hørt og læst Prædikener og aldrig fundet anden Tale end denne: »Den Menighed, der her er forsamlet, er nu hvilende i Andagtens Tryghed.« Men Den, der meget beskæftiger sig med det Religieuse, hver Dag maaskee læser sin Prædiken, hver Søndag gaaer i Kirke, ham vil det ogsaa være hændt, at han har været adspredt, ja ikke blot dette, men i Følge den Lov, at Anfægtelsen tiltager i Forhold til det Religieuses Inderlighed, har han maaskee være[t] allermeest forstyrret, naar han haabede sig betrygget paa det hellige Sted, allermeest forstyrret, fordi han selv var saa bange for at blive det (thi den aldeles Tankeløse er i Almdl. fri for Anfægtelse). Omvendt derimod, en Mand, der i Ny og Næ kommer i en Kirke, han vil blive grebet af et sandseligt æsthetisk Indtryk, hvori det Fremmede spiller en væsentlig Rolle, og han vil være saadan høitidelig. Han vil derfor ogsaa ypperligt forstaae det Præsten siger om Høitideligheden. Den Forsøgte derimod, hvem det stundom ikke vil lykkes at blive ret stemt, han vil stride og høre og høre og naar han saa hører og læser Aar ud og Aar ind, men aldrig hører Tale om Andet end at man er høitidelig: saa vil han føle sig forladt, maaskee fortvivle over sig selv som et Udskud. Gud veed for hvem der saa egl. prædikeres? Æsthetisk gjelder det: jo sjeldnere jo mere Høitidelighed. Jeg

elsker saaledes den danske Skov – men netop derfor vilde jeg aldrig boe i en Skovegn. Skal jeg boe der, og være der hver Dag, saa vil der komme Dage og Tider, hvor den ikke synes mig skjøn, hvor jeg bliver mismodig, fordi den engang forekom mig skjøn, og det er mig som havde jeg baade tabt den og mig selv. Naar Præsterne derfor ville være consequente, maatte de anbefale, at gaae saa sjeldent som muligt i Kirke. Skal jeg derimod hver Dag beskæftige mig med det Religieuse (hvad jo Præsten engang imellem siger) saa vil der hænde mig meget Sørgeligt, og dog skal jeg jo stride igjennem. Her begynder Præstens Opgave. Han skal ikke præke for Kunst-Dilletanter, og lade det komme dertil, at hvis der sad en Mand, aandelig forstaaet, afsides for sig selv, bekymret over, at han i Andagtens Øieblik ikke formaaede at blive andægtig, – at han da ogsaa skal være udelukket af Prædikenen. – Er det da ikke sandt, at i Guds Huus er og skal der være høitideligt? Jo visseligen. Og medens enhver Stymper af en Præst kan sige: hvor høitideligt!, skal den erfarneste Prædikant ikke vove at sige Andet, og dog skal der være en uendelig Forskjel mell. deres Tale, fordi den Erfarne skal vide i Prædikaten og Prædikaterne at anbringe hvad der er fornødent for den Forsøgte. En erfaren Prædikant præker for Forsøgte, en Prædikant der ikke forhold[er] sig til [det] Religieuse uden Løverdags-Aften vil meest tilfredsstille Folk, som kun et Par Gange om Aaret gaae i Kirke. Den almdl. præstelige Kirke-Høitidelighed er en Theater-Decoration og Theater-Virkning, og et Sidestykke til den Stivhed, der hersker ved Begravelser. – Hvoraf kommer nu dette, uden deraf, at Præsten, der prædiker, fastholder en vis abstrakt Forestilling om det Normale, at man er høitidelig netop paa rette Maade i Guds Huus, ja endog særlig netop i Forhold til den bestemte Høitidsdag (hvad en forsøgt Tilhører veed ofte ikke lykkes) kort, at det i Guds Huus gaaer aldeles normalt til, at det næsten ikke er Msker, der samles der, men Hellige ☩: Kunst-Dilletanter, thi dem lykkes det ved at gaae sjeldent i Kirke. Præsten tænker Løverdagaften over et ell. andet Thema, selv existerer han ikke i sin Tænkning, thi saa vilde han vide ganske anderledes Beskeed. Skal han præke om Anfægtelse om den msklige Svaghed saa skraber han nogle Momenter sammen (thi paa en egen Maade bliver der altid noget sandt i Bøndernes Overtro, at Præsten har en Bog, – kun er det ikke Cyprianus men en Haandbog for Præster, som man i Tydskland endog har faaet en Haandbog for Elskende). Dette har han saa rent glemt, den Dag han taler om Høitideligheden i Guds Huus, hvor dog ogsaa de ufuldkomne Msker komme.